

Štefan Kabátek

PRAHA, ČERVEN 2021

Odpovědnost nejvyšších kontrolních institucí (SAI) v době krize

Nejvyšší kontrolní instituce mají být "kritickým přítelem" a připomínat klíčovým aktérům základní pravidla a předpisy, které je třeba dodržovat i během mimořádných situací a krizových stavů.

INTOSAI Development Initiative

Klíčové výzvy pro SAI za krizových stavů v souvislosti s COVID-19

- ✓ Redefinování role a nastavení cílů v rámci mandátu SAI
- ✓ Revize auditních plánů a další úkolů vyplvajících z mandátu
- ✓ Ověření fungování vybraných mechanismů na podporu transparentnosti a systému finančního řízení (průřezové téma)
- ✓ Udržení akceschopnosti a konzistentní komunikace
- ✓ Zpracování enormního objemu informací

Redefinování role a nastavení cílů SAI v závislosti na mandátu

- ✓ Posouzení mandátu ze strany SAI a vyhodnocení možností jeho uplatnění v podobě definování cílů pro krizové období
- ✓ Provádění předběžných auditů nebo kontrol před uskutečněním výdajů z důvodu krátkodobě omezené kapacity vnitřního kontrolního systému
- ✓ Příklad: Švýcarský federální auditní úřad (SFAO) změnil priority ve využití svých zdrojů, pozastavil audity na místě a přeorientoval svůj přístup tak, aby prováděl rychlé namátkové audity. (odkaz na podrobnosti [ZDE](#))
- ✓ Realizace auditů rychlé reakce s cílem zajistit pro klíčové rozhodovací aktéry i veřejnost spolehlivé informace o situaci
- ✓ Příklad: NAO UK realizoval 19 šetření/auditů od března 2020 do června 2021 (odkaz na podrobnosti [ZDE](#))

Revize auditních plánů a úkolů SAI

SAI zpravidla musela

- ✓ individuálně posoudit proveditelnost svého ročního auditního plánu
- ✓ Identifikovat nová rizika ve sledovaných i dosud nesledovaných oblastech a zvolit správné načasování nově zařazovaných auditů
- ✓ Realizovat prioritně ty audity, které mohou v průběhu krize přinést vysokou přidanou hodnotu pro její řešení/zmírnění – těžiště zpravidla ve zdravotnictví a sociálním systému
- ✓ Příklad: NAO UK konzultoval se svůj auditní program se zástupci parlamentu i auditovanými subjekty a připravil specifický auditní plán pokrývající problematiku COVID-19 (Audity rychlé reakce, upravené VFM audity a spuštění online monitoringu nákladů vládní reakce na COVID-19 ([COST TRACKER](#)))

SAI musí ověřovat účinnost mechanismů na podporu transparentnosti a systému finančního řízení

Výjimky či aplikace nestandardních postupů zejména v oblastech:

- ✓ Zadávání veřejných zakázek
 - ✓ Poskytování podpor a kompenzací
 - ✓ Systému finančního řízení a rozpočtování
- Požadavky na odpovědnost a transparentnost lze během mimořádných situací upravit, ale neměly by být zrušeny.
- Pohotovité a současně efektivní vynakládání prostředků musí být zajištěno i s ohledem na omezenost zdrojů a potřebu minimalizovat podvody a korupci.

Udržení akceschopnosti SAI

- ✓ Aplikace režimových opatření na straně auditovaných osob i SAI a potřeba jejich přizpůsobení/kompatibility
- ✓ Redukce osobních kontaktů **X** potřeba vysoké míry spolupráce (interně i externě)
- ✓ Maximální využití ICT **X** různá míra rozvinutosti digitalizace jak na straně SAI, tak na straně auditovaných subjektů **+** zvýšené riziko kybernetických hrozeb
- ✓ Udržení sociálního kontaktu, přizpůsobení pracovních podmínek pro řešení zdravotních a rodinných záležitostí zaměstnanců, prostor pro dobrovolnickou činnost zaměstnanců SAI

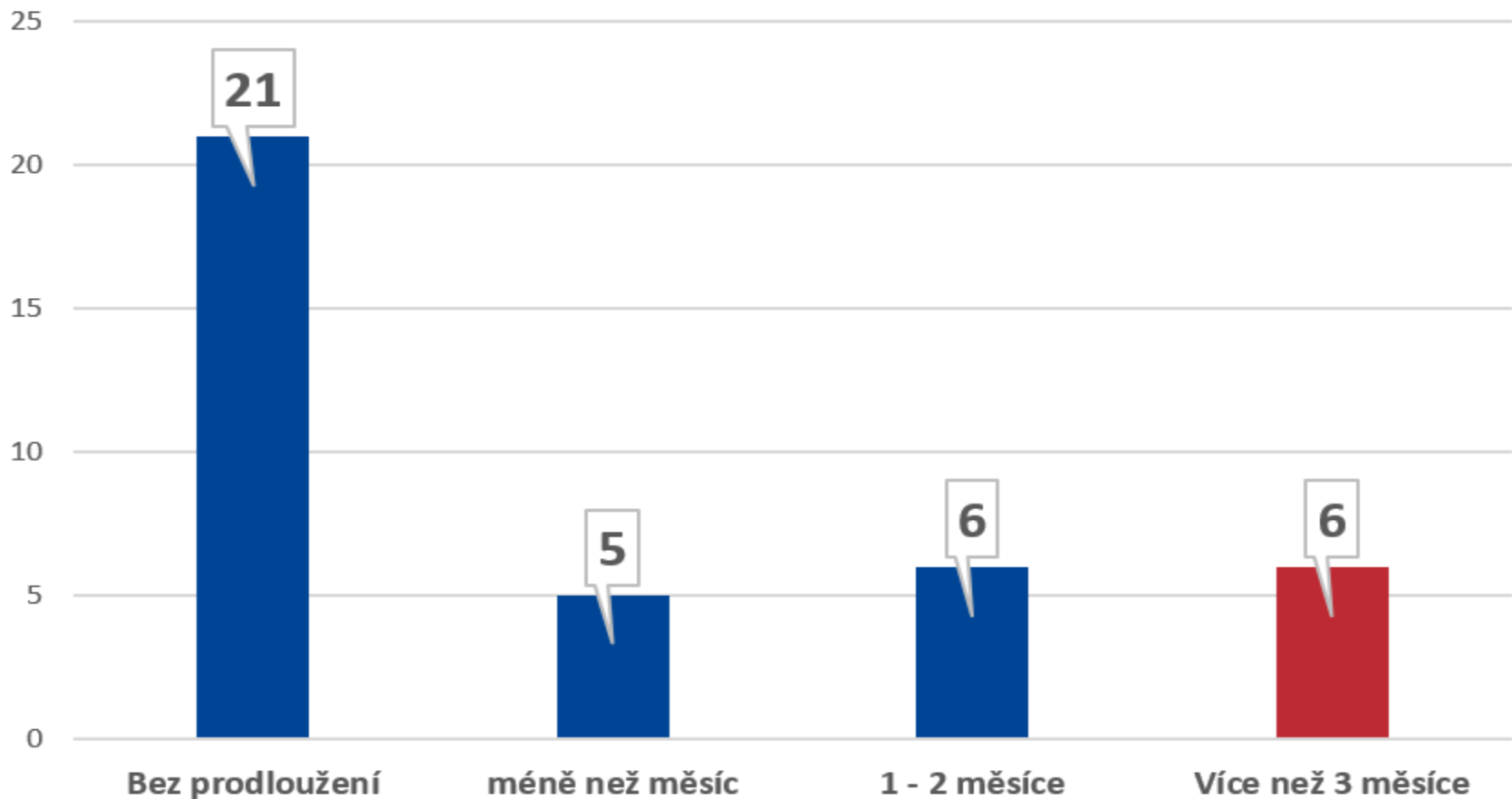
Značný objem informací a konzistentní komunikace

- ✓ Vysoká společenská poptávka po ověřených informacích X k dispozici obrovské množství informací různé kvality, které se v čase dynamicky měnily
- ✓ Potřeba vysvětlování mandátu a kroků SAI včetně domnělé nečinnosti
- ✓ Využití informací a zkušeností z obdobných situací (zpravidla audity vládní reakce na přírodní katastrofy a epidemie SARS, ZIKA, EBOLA, prasečí chřipka)
- ✓ Mimořádná aktivizace spolupráce a sdílení informací na již vytvořených nebo nově vznikajících platformách pod záštitou mezinárodních organizací EUROSAI a INTOSAI, zprostředkování kontaktu s experty WHO, ECDC...
- ✓ Zjišťování aktuálních osvědčených postupů a poučení se z chyb - např.: projektová skupina EUROSAI „[Auditing the response to the COVID-19 pandemic](#)“ (EUROSAI PG COVID-19)

Role NKÚ a úpravy plánu kontrolní činnosti

- ✓ NKÚ analyzuje a vyhodnocuje potřebu své reakce na změny ve výdajové i příjmové straně státního rozpočtu
- ✓ Průběžný monitoring všech vládních intervencí v souvislosti s COVID-19
- ✓ Revize identifikovaných rizik v již probíhajících kontrolních akcích a rozhodování o jejich pokrytí v rámci schválené kontrolní akce, např. KA č.: 19/26 „kybernetická bezpečnost“, 20/20 „prostředky z OPPIK podnikatelům“, 20/24 „prostředky VZP“
- ✓ Průběžné vyhodnocování potřebných změn v plánu kontrolní činnosti na rok 2020 – z 31 kontrolních akcí bylo 8 vypuštěno a tři doplněny – KA č. : 20/32 „nákupy OOP“, 20/33 „závěrečný účet GAČR za rok 2020“, 20/34 „závěrečný účet MPO za rok 2020“
- ✓ Upraveny termíny u 16 kontrolních akcí v PKČ 2019 a 2020 + upraveny termíny (interní milníky) u 19 kontrolních akcí.

Vliv protiepidemických opatření COVID-19 na výkon kontroly u kontrolovaných osob v roce 2020

Plán kontrolní činnosti NKÚ na rok 2021

Monitoring kontrolovaného prostředí v průběhu roku 2020 vedl k nastavení PKČ 2021 s počtem 37 kontrolních akcí, z toho 8 kontrolní akcí (vč. doplněné KA 21/35) reaguje na problematiku COVID-19 a to v těchto oblastech:

- ✓ ICT ve zdravotnictví
- ✓ Poskytování finanční podpory subjektům, které byly dotčeny protiepidemickými opatřeními
- ✓ Zdravotní péče a její úhrady
- ✓ Příprava a realizace dopravních staveb
- ✓ Státní hmotné rezervy
- ✓ Průmyslový výzkum, vývoj inovace

KA 20/32 – specifika kontroly přímo zaměřené na reakci exekutivy v souvislosti COVID-19

- ✓ Doplnění KA do PKČ 2020 dne 18. května 2020, zahájení dne 1. června 2020
- ✓ Potřeba minimalizace zátěže kontrolovaných osob - podklady vyžadované pro případné změny PKČ (§ 17 odst. 2 ZoNKÚ)
- ✓ Respektování protiepidemických opatření a intenzivní komunikace na bázi VTC, telefony, emaily a cloudová úložiště
- ✓ Získání potřebné orientace ve specifické problematice – ochrana veřejného zdraví a krizové řízení
- ✓ Značné množství (relativně) využitelných odborných informací ve veřejném prostoru
- ✓ Potřeba ověření realizovaných výdajů až do úrovně primární zdrojů informací, zpracování vlastní datové sady z několika tisíc (skenovaných) dokladů a [vizualizace výsledků](#)
- ✓ Zapojeno přes 30 kontrolujících (60 pověření) v různých fázích kontrolní akce

Realizace kontrolní činnosti vzdáleně (1/3)

- ✓ Vzdálené zahájení kontrolní akce

Kontrolující jsou povinni oznámit kontrolované osobě zahájení a předložit pověření k provedení kontroly (§ 22 kontrolního řádu v ZoNKÚ)

- ✓ Vzdálený výkon kontrolní akce – oprávnění kontrolujících a součinnost kontrolované osoby

...originální doklady a další písemnosti, data z informačních systémů, pravdivé a úplné ústní a písemné informace, přístup k datům v provozních IS a IS veřejné správy... (§ 21 kontrolního řádu v ZoNKÚ)

Kontrolované osoby jsou povinny poskytnout součinnost odpovídající oprávněním kontrolujících uvedeným v § 21 tohoto zákona (§ 24 kontrolní řádu v ZoNKÚ)

Realizace kontrolní činnosti vzdáleně (2/3)

✓ Vzdálené ukončení kontrolní akce

Povinností kontrolujících je seznámit kontrolované osoby s obsahem kontrolního protokolu a předat jim jeho stejnopis.

Seznámení s kontrolním protokolem a jeho převzetí potvrzují kontrolované osoby podpisem kontrolního protokolu.

(§ 26 kontrolní řádu v ZoNKÚ)

Proti kontrolnímu protokolu může kontrolovaná osoba podat námitky vedoucímu skupiny kontrolujících... Námitky je nutno podat písemně a musí být zdůvodněny.

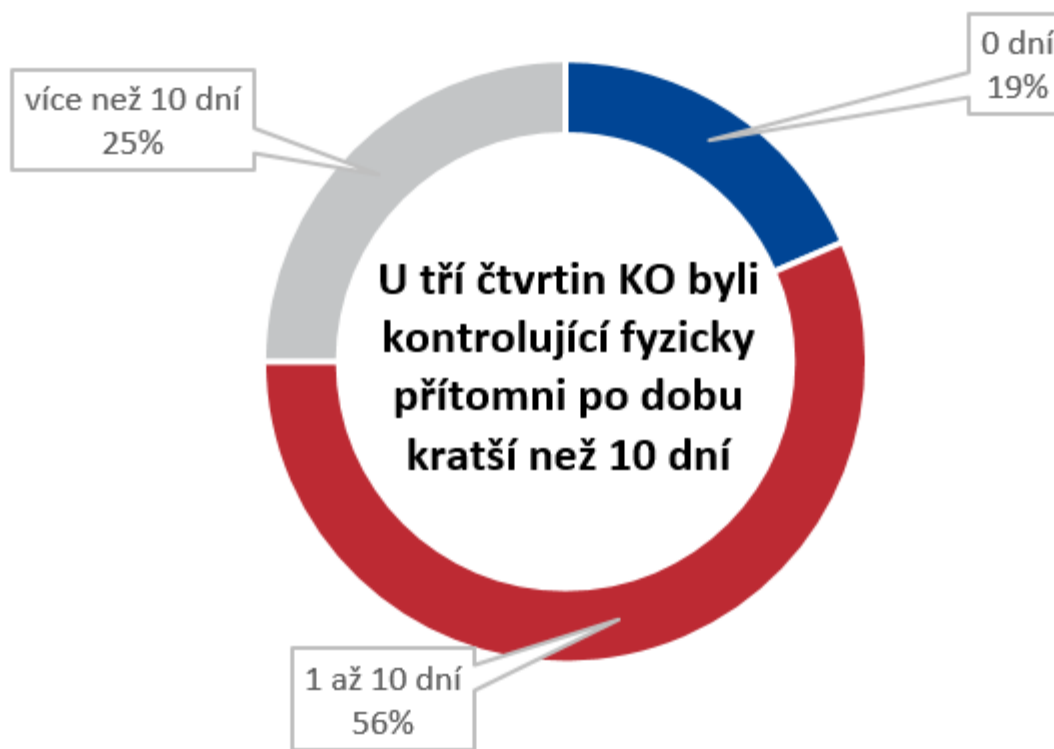
Nebylo-li námitkám vyhověno, může se kontrolovaná osoba ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí o námitkách odvolat.

Jsou-li pro to důvody, příslušný orgán Úřadu rozhodnutí o námitkách změnit nebo zrušit, jinak odvolání zamítne a rozhodnutí potvrdí.

(§ 27 kontrolní řádu v ZoNKÚ)

Realizace kontrolní činnosti vzdáleně (3/3)

Analytické výstupy v působnosti NKÚ vedle vlastního výkonu kontrolní činnosti

- ✓ Stanovisko NKÚ ke Zprávě o plnění státního rozpočtu ČR za 1. pol. 2020

NKÚ mj. upozornil na: výpadek v příjmech SR a nárůst vybraných výdajů, propad ekonomiky, příčiny nelze hledat pouze v dopadech pandemie, vysokou rizikovost zvýšení strukturálního deficitu díky přijaté vládní novele zákona o rozpočtové odpovědnosti

- ✓ Výroční zpráva NKÚ za rok 2020

NKÚ zhodnotil svou kontrolní a ostatní činnost v souvislosti s COVID-19 akcentoval mj.: problematiku udržitelnosti veřejných financí v důsledku nárůstu mandatorních výdajů, nevyužité příležitosti digitalizace státní správy a její pomalý rozvoj, nedostatečnou vybavenost regionálního školství prostředky ICT

Mezinárodní spolupráce NKÚ

- ✓ Přesun veškerých aktivit do „online světa“
- ✓ Desítky seminářů, workshopů, konferencí a bilaterálních/multilaterálních jednání prostřednictvím nástrojů ZOOM, BLACKBOARD, GoToMeeting, MS TEAMS, Google MEET, WEBEX
- ✓ Bezprecedentní míra spolupráce SAI na denní bázi v EUROSAI PG COVID-19 s využitím [portálu Benchmarking Information Exchange Project](#)

Zaměření	Počet
Health and social care	16
Wider emergency	10
Protecting the economy	11
Cross-cutting issues	14
celkem	51

Stav ke dni 30. 3. 2021

Předsednictví NKÚ v EUROSAI

- ✓ 14. dubna 2021 realizace online Kongresu EUROSAI s účastí 48 členů (SAI) s aktivním připojením 219 účastníků
- ✓ NKÚ se ujal předsednictví na dobu tří let, následně převezme předsednictví SAI Izrael
- ✓ Změna finanční pravidel EUROSAI pro finanční příspěvky, volba nových členů řídicí rady EUROSAI, schválení SAI Kosova za člena EUROSAI, plnění strategického plánu EUROSAI

Dobrovolnictví a další formy pomoci

- ✓ Dvě finanční sbírky (Klokánek a zdravotní sestřičky) v celkové výši 350 tis. Kč
- ✓ Dobrovolnická pomoc ve skladech SSHR – vykládka a třídění OOP
- ✓ Zapůjčení nepotřebných notebooků školám pro žáky z nemajetných rodin
- ✓ Propůjčení volného výpočetního výkonu serverů Stanfordské univerzity v souvislosti vývojem vakcíny

Jedna z mnoha dobrovolnických akcí – předání zásob pro jeden z pražských Klokánků.

Sklad SSHR v Sedlčanech

Závěrem výběr z poučení z krizového období

- ✓ V případě nedostatečnosti mandátu zapotřebí upozornit Parlament a veřejnost
- ✓ Dohlížet na principy Good Governance a jejich potlačování důsledně monitorovat a prověřovat i v době krize
- ✓ Vystupovat maximálně otevřeně nejen vůči adresátům zpráv o výsledcích auditů, ale i vůči auditovaným subjektům a široké veřejnosti. Nezapomínat na interní komunikaci.
- ✓ I v době protiepidemických opatření rozvíjet znalosti a dovednosti zaměstnanců ve specifických oborech (e-learning a další distanční formy)
- ✓ Všechny zaměstnance podporovat v informačních dovednostech a poskytovat jim odpovídající ICT prostředky
- ✓ Vždy činit opatření k ochraně zdraví zaměstnanců, což je elementární předpoklad akceschopnosti SAI
- ✓ Důsledně vyhodnotit slabá místa a jejich příčiny a navrhnout opatření ke zlepšení

Děkuji vám za pozornost

Štefan Kabátek, stefan.kabatek@nku.cz

